

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľa **I. K. K.**, bývajúceho v B., v dovolacom konaní zastúpeného súdom ustanovenou zástupkyňou JUDr. Katarínou Leškovou, advokátkou so sídlom v Prešove, Plzeňská 2, proti odporcovi **Okresnému stavebnému bytovému družstvu Bardejov**, Tačevská 1660, o **splnenie povinnosti previesť vlastníctvo bytu a iné**, ktorá vec sa viedla na Okresnom súde Bardejov pod sp.zn. 1 C 238/2001, o dovolaniach navrhovateľa proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 26. septembra 2007 sp.zn. 5 Co 143/2007 a jeho rozsudku zo 17. apríla 2008 sp.zn. 5 Co 169/2007, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie navrhovateľa proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 26. septembra 2007 sp.zn. 5 Co 143/2007 **o d m i e t a .**

Dovolanie navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo 17. apríla 2008 sp.zn. 5 Co 169/2007 **o d m i e t a .**

Odporcovi nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bardejov (ďalej len ako „súd prvého stupňa“) rozsudkom zo 6. februára 2007 č.k. 1 C 238/2001-104 zamietol návrh na začatie konania a odporcovi nepriznal náhradu trov konania. Vychádzal z toho, že „navrhovateľ sa upraveným návrhom domáhal nahradenia vyhlásenia vôle odporcu tak, že ako predávajúci uzatvára zmluvu o prevode vlastníctva bytu a nebytového priestoru s odporcom ako kupujúcim v znení, ako bola predložená navrhovateľom.“ Pre posúdenie opodstatnenosti návrhu na začatie konania považoval za potrebné vyriešiť predbežnú otázku, či navrhovateľ je členom družstva odporcu. Dospel

k záveru, že členstvo navrhovateľa v družstve odporcu zaniklo ku dňu 31. marec 1994, z ktorého dôvodu navrhovateľ nie je nositeľom aktívnej vecnej legitímácie v konaní.

Navrhovateľ v odvolaní proti rozsudku súdu prvého stupňa namietal, že súd rozhodol o inom než bolo predmetom konania. Návrhom na začatia konania sa totiž nedomáhal nahradenia vyhlásenia vôle odporcu, ale bezplatného prevodu bytu do svojho vlastníctva. Tvrdil, že súd sa zbytočne zaoberal riešením predbežnej otázky jeho členstva v družstve odporcu, keď prevod predmetného bytu zákon nepodmienil členstvom oprávnenej osoby v bytovom družstve. Na podporu svojho tvrdenia citoval ustanovenia § 29 ods. 8, veta tretia a štvrtá, zákona č. 182/1993 Z.z. („Ak nájomca požiadal o prevod vlastníctva bytu pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona, vlastník domu je povinný s nájomcom bytu uzatvoriť zmluvu o prevode vlastníctva bytu do dvoch rokov odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto zákona. Nájomca môže po uplynutí tejto lehoty podať návrh na súd, aby uložil splnenie tejto povinnosti.“), v ktorom podľa navrhovateľa „sa nehovorí o členstve nájomcu v družstve alebo o nahradení prejavu vôle vlastnícka domu.“

V priebehu odvolacieho konania navrhovateľ požiadal súd o oslobodenie od súdnych poplatkov.

Súd prvého stupňa uznesením z 24. júla 2007 č.k. 1 C 238/2001-118 navrhovateľovi nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov. Rozhodol tak majúc za to, že pomery navrhovateľa neodôvodňujú jeho oslobodenie od súdnych poplatkov.

O odvolaní navrhovateľa proti tomuto uznesenie súdu prvého stupňa Krajský súd v Prešove (ďalej len ako „odvolací súd“) rozhodol uznesením z 26. septembra 2007 sp.zn. 5 Co 143/2007 tak, že napadnuté rozhodnutie potvrdil. Na odôvodnenie svojho rozhodnutia uviedol, že vychádzal „z aktuálnych príjmových pomerov a majetkových pomerov“ uvedených navrhovateľom, ktoré ale neodôvodňujú jeho oslobodenie od súdnych poplatkov. Prihliadol pritom na to, že navrhovateľ spolu s manželkou má disponibilný mesačný príjem 17 907,-- Sk (594,4 €), pri ktorom zaplataenie súdneho poplatku vo výške 3 000,-- Sk (99,58 €) neohrozí uspokojenie jeho základných životných potrieb. Dodal, že navrhovateľom uvádzaná vyššia platba na SIPO je ojedinelá a nemá trvalý charakter.

Odvolačný súd potom o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku súdu prvého stupňa vo veci samej rozsudkom zo 17. apríla 2008 sp.zn. 5 Co 169/2007 rozhodol tak, že ho potvrdil a účastníkom nepriznal náhradu trov odvolacieho konania. Odvolačný súd, rovnako ako súd prvého stupňa, mal za to, že predmetom konania je nahradenie vyhlásenia vôle odporcu, že ako predávajúci uzatvára s navrhovateľom ako kupujúcim zmluvu o prevode vlastníctva bytu a nebytového priestoru. Rovnako dospel aj k záveru, že vyhovneniu návrhu na začatie konania bráni, že navrhovateľ v roku 1994 prestal byť členom družstva odporcu. Uviedol, že podľa ustanovenia § 28 zákona č. 182/1993 Z.z. členstvo oprávnenej osoby v bytovom družstve je predpokladom vzniku práv na prevod vlastníctva bytu do jeho vlastníctva.

Proti uzneseniu odvolacieho súdu vo veci platenia súdneho poplatku ako aj proti jeho rozsudku vo veci samej navrhovateľ podal dovolania.

V dovolaní proti uzneseniu odvolacieho súdu navrhovateľ namieta správnosť záverov odvolacieho súdu o jeho pomeroch. Napadnuté rozhodnutie považuje za „nielen nezákonné ..., ale aj tendenčné ... bezohľadné, nespravodlivé, nečestné a bezcharakterné“, ale aj zmanipulované a neobjektívne, pretože v ňom súd zavádza a vyložene klame. V napadnutom rozhodnutí sú napr. uvedené také údaje, ktoré sa týkajú majetku jeho manželky. Prípustnosť a dôvodnosť svojho dovolania vyvodil z ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p., pretože napadnuté rozhodnutie mu bráni v uplatnení jeho práv pred súdom.

Dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu vo veci samej navrhovateľ tiež odôvodnil tým, že mu rozhodnutím odvolacieho súdu bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. Rozhodnutie odvolacieho súdu je podľa navrhovateľa „absurdné a spotvorené“. Aplikuje totiž na danú vec právny predpis, zákon č. 182/1993 Z.z., ktorý sa na ňu nevzťahuje, namiesto zákona č. 42/1992 Zb., podľa ktorého svoje právo (nie na nahradenie prejavu vôle odporcu, ako sa mu to podsúva v napadnutom rozhodnutí) skutočnosti uplatňoval. Odvolačný súd preto v napadnutom rozhodnutí nesprávne argumentuje ustanovením § 28 zákona č. 182/1993 Z.z.

Odporca sa v dovolacom konaní nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolania podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) skúmal, či tieto opravné prostriedky smerujú proti rozhodnutiam, proti ktorým ich zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 a nasl. O.s.p.). Dospel k záveru, že tomu tak nie je.

Dovolanie má v systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania osobitné postavenie. Ide o mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno napadnúť právoplatné rozhodnutie (iba) odvolacieho súdu. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nie je treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie.

Právo na súdnu ochranu nie je absolútne. V záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha obmedzeniam, resp. podmienkam (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). Právo na súdnu ochranu sa v občianskoprávnom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania. V dovolacom konaní procesné podmienky upravujú ustanovenia § 236 a nasl. O.s.p. (I. ÚS 4/2011).

Prvšie dovolanie navrhovateľa smeruje proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým potvrdil uznesenie okresného súdu, ktorým bolo rozhodnuté tak, že navrhovateľovi sa nepriznáva oslobodenie od súdnych poplatkov.

Dovolanie proti uzneseniu je prípustné, ak je ním napadnuté zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 písm. a/ O.s.p.) alebo ak odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev na zaujatie stanoviska (§ 239 ods. 1 písm. b/ veta prvá O.s.p.). Podľa § 239 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak a/ odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, b/ ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia, c/ ide

o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Keďže navrhovateľom podané dovolanie smeruje proti potvrdzujúcemu výroku uznesenia odvolacieho súdu, prípustnosť jeho dovolania z ustanovení § 239 O.s.p. nemožno vyvodiť.

Vzhľadom na vyššie uvedené prípustnosť dovolania navrhovateľa v poplatkovej veci by zakladala iba procesná vada konania v zmysle § 237 O.s.p. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Ustanovenie § 237 O.s.p. totiž nemá žiadne obmedzenia vo výpočte rozhodnutí odvolacieho súdu, ktoré sú spôsobilým predmetom dovolania. Ak je konanie postihnuté niektorou z týchto väd, možno dovolaním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým dovolanie nie je podľa § 239 O.s.p. prípustné.

Vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/, g/ O.s.p. v dovolaní namietané neboli a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo. Prípustnosť dovolania preto z týchto ustanovení nemožno vyvodiť.

S prihliadnutím na obsah dovolania a v ňom vytýkané nesprávnosti, ktorých sa mal dopustiť odvolací súd, sa dovolací súd osobitne zaoberal otázkou, či postupom súdu nebola navrhovateľovi odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Pod odňatím možnosti pred súdom konať v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. K odňatiu týchto práv dochádza v dôsledku nesprávneho – zákonu sa priečiaceho procesného postupu súdu, ktorým je účastník vylúčený z ich realizácie.

Činnosť súdu, pri ktorej zistený skutkový stav podriaďuje pod skutkovú podstatu príslušnej právnej normy (v danom prípade § 138 ods. 1 O.s.p.), na základe čoho dospieva k záveru, či sa právo prizná alebo neprizná, sa označuje ako právne posudzovanie veci. Právne posúdenie veci je nesprávne, ak sa súd pri tejto činnosti dopustil omylu (buď v tom, že na správne zistený skutkový stav aplikoval iný právny predpis než mal, alebo ak správne aplikovaný právny predpis nesprávne interpretoval). Samotným právnym posúdením veci ale nemôže dôjsť k odňatiu možnosti účastníka konania pred súdom konať, lebo právnym posúdením veci sa mu neodníma možnosť uplatnenia jeho procesných práv v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (vid' uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 112/2001 uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 43/2003 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 50/2002 uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 1/2003). Z tohto dôvodu je právne posúdenie veci súdmi nižších stupňov považované (len) za relevantný dovolací dôvod, ktorým možno odôvodniť procesne prípustné dovolanie (vid' § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), ktorý ale sám osebe nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (porovnaj rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 102/2004, sp. zn. 2 Cdo 282/2006, sp. zn. 3 Cdo 174/2005 a sp. zn. 4 Cdo 165/2003).

Pokiaľ by sa teda súd pri rozhodovaní o návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov (posudzovaní tejto otázky) prípadne aj dopustil omylu v aplikácii práva, mal by jeho postup za následok nesprávne rozhodnutie, nie však procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

V prejednávanej veci zo spisu nevyplýva, že by sa súdy dopustili porušenia procesných oprávnení navrhovateľa majúcich za následok odňatie mu možnosti pred súdom konať; obsah spisu nedáva podklad pre záver, že mu nepriznali oslobodenie od súdnych, hoci pre to boli dané procesné predpoklady. Z tohto dôvodu dospel dovolací súd k záveru, že v posudzovanej veci postup súdov nemal za následok znemožnenie realizácie procesných práv navrhovateľa v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. Dovolací súd naostatok poznamenáva, že rozhodnutie súdu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov nijako nebránilo navrhovateľovi v ďalšom konaní. Jeho odvolanie proti rozsudku okresného súdu vo veci samej bolo odvolací súdom aj tak prejednané.

Keďže procesná prípustnosť dovolania navrhovateľa proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorými boli potvrdené uznesenia o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov navrhovateľovi, nevyplýva ani z § 239 ani z § 237 O.s.p., dovolací súd odmietol toto jeho dovolanie ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné (§ 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Ďalším svojím dovolaním napadol navrhovateľ rozsudok odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok okresného súdu vo veci samej.

V zmysle ustanovenia § 238 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok vo veci samej (§ 238 ods. 1 O.s.p.), alebo rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.), alebo rozsudok potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

Dovoláním navrhovateľa napadnutý rozsudok odvolacieho súdu nevykazuje znaky rozsudkov uvedených v § 238 ods. 1 a 3 O.s.p. Nejde totiž o zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu vo veci samej, ani o rozsudok, v ktorom by sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci, pretože dovolací súd v tejto veci ešte nerozhodoval. Rovnako nejde o rozsudok, vo výroku ktorého by odvolací súd vyslovil prípustnosť dovolania, ani o rozsudok, ktorým by bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým by súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p.

Tak ako bolo uvedené už vyššie, ak súdne konanie trpí niektorou z väd vymenovaných v ustanovení § 237 O.s.p., možno dovolaním napadnúť aj rozhodnutia vo veciach, v ktorých je inak dovolanie z hľadiska § 238 O. s. p. vylúčené. Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p., dovolací súd sa preto ďalej zaoberal otázkou, či nie je daná prípustnosť dovolania

navrhovateľa proti rozsudku odvolacieho súdu v zmysle tohto zákonného ustanovenia, teda či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, spôsobilosti byť účastníkom konania, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad absencie návrhu na začatie konania, hoci bol podľa zákona potrebný, prípad odňatia možnosti účastníkovi pred súdom konať a rozhodovania vylúčeným sudcom, či konania súdom nesprávne obsadeným.

Z obsahu spisu nevyplýva, že by sa súdy dopustili porušenia procesných ustanovení majúcich za následok existenciu niektorej z vyššie uvedených vád.

Dovolanie navrhovateľa obsahuje formulácie, ktoré nasvedčujú tomu, že navrhovateľ zastáva názor, v zmysle ktorého mu súdy odňali možnosť pred súdmi konať tým, že vec nesprávne právne posúdili (na danú vec nesprávne aplikovali zákon č. 182/1993 Z.z., hoci právo na splnenie povinnosti odporcom bolo uplatnené podľa zákona č. 42/1992 Zb.). Na tomto mieste treba preto znovu, tak ako bolo uvedené vyššie v súvislosti s dovolaním navrhovateľa proti uzneseniu odvolacieho súdu vo veci oslobodenia od súdnych poplatkov, uviesť, že ustanovenie § 237 písm. f/ O.s.p. odňatie možnosti konať pred súdom výslovne dáva do súvislosti s faktickou činnosťou súdu (s jeho procesným postupom v konaní, so samou procedúrou prejednávania veci súdom) a nie s jeho právnym hodnotením veci zaujatým v napadnutom rozhodnutí. Právnym posúdením veci súdom, ktoré spočíva v aplikácii hmotnoprávneho alebo procesného predpisu na zistený skutkový stav, a ktoré je vyjadrené vo finálnom produkte občianskeho súdneho konania – v rozhodnutí, sa vo všeobecnosti účastníkovi tohto konania neodníma možnosť uplatnenia jeho procesných práv v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p.

Vzhľadom na to, že v dovolacom konaní nevyšli najavo vady konania súdov nižších stupňov podľa § 237 O.s.p. a prípustnosť podaných dovolaní nevyplýva ani z ustanovení § 238 a § 239 O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolania navrhovateľa odmietol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p., ako smerujúce proti rozhodnutiam, proti ktorým nie je dovolanie prípustné, bez toho, aby sa zaoberal vecnou správnosťou napadnutého rozsudku odvolacieho súdu.

Napriek ostatne uvedenému, dovolací súd, nad rámec svojej prieskumnej činnosti, poznamenáva, že členstvo v bytovom družstve bolo i podľa zákona č. 42/1992 Zb. o úprave majetkových vzťahov a vyporiadaní majetkových nárokov v družstvách podmienkou vzniku (a trvania) práva na bezplatný prevod vlastníctva k bytu (§ 23 a § 24 zákona) a že z petitu návrhu na začatie konania v tejto právnej veci nepochybne vyplývalo, že sa ním žiadalo o nahradenie vyhlásenia vôle odporcu.

V dovolacom konaní procesne úspešnému odporcovi vzniklo právo na náhradu trov konania proti navrhovateľovi, ktorý v tomto konaní úspech nemal (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky nepriznal úspešnému odporcovi náhradu trov dovolacieho konania, lebo v dovolacom konaní nepodal návrh na uloženie povinnosti nahradiť trovy dovolacieho konania (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 10. októbra 2012

JUDr. Ladislav G ó r á s z, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Mgr. Patrícia Špacírová